

Saksgang
Fylkestinget 2015 - 2019

Møtedato
13.03.2019

Saksnr.
4/19

Sjømatstrategier for Finnmark 2019 – 2023

Sammendrag

Strategidokumentet bygger i all hovedsak på Fiskeri- og havbruksstrategier for Finnmark 2011-2014, men det er gjort noen strukturelle endringer som følge av endret fokus på en mer helhetlig og fremtidsrettet sjømatnæring. Målet er utvidet slik at den samfunnsmessige betydningen som sjømatnæringen har i Finnmark kommer tydeligere frem. Det er også lagt til måleindikatorer som skal si noe om ambisjonsnivået og ønsket fremtidig resultat. Strategiene er formulert i forhold til ønsket retning for en fremtidsrettet sjømatnæring i Finnmark. Strategiene skal legge føringer for hvilke tiltak som skal prioriteres i planperioden, og strategidokumentet er følgelig ikke tiltaksrettet. I løpet av de siste årene har det vært mange sjømatrelaterte endringsforslag til politisk behandling i Finnmark fylkeskommune. Disse politiske vedtakene danner i stor grad fundamentet for mål, strategier og måleindikatorer som følger av dokumentet.

Fylkesrådmannens innstilling

Fylkestinget vedtar Sjømatstrategier for Finnmark 2019-2023 – Et hav av kvalitet

Vadsø 23.01.2019

Øystein Ruud
fylkesrådmann

Hilde C. J. Mietinen
nærings- og nordområdesjef

Vedlegg

1. Sjømatstrategier for Finnmark 2019-2023 – Et hav av kvalitet
2. Vedtak FU-sak 66/18 – Godkjenning av høringsutkast – rullering av sjømatstrategier
3. Høringsbrev
4. Høringsinnspill – oppsummering og vurdering
5. Vedtak i FU-sak 50/17 - Regulering av og adgang til å delta i fangst av kongekrabbe

Bakgrunn

[«Fiskeri- og havbruksstrategier for Finnmark 2011-2014 – Et hav av kvalitet»](#) ble vedtatt i fylkestinget i desember 2010 jf. sak 10/45. Dette var fylkets første helhetlige fiskeri- og havbruksstrategier.

Sjømatstrategiene skulle i henhold til Regional planstrategi for Finnmark 2012-2016 vært rullert tidligere. Høringsutkast for sjømatstrategiene ble forelagt fylkesutvalget i april 2016 jf. FU-sak 20/16. Fylkesutvalget vedtok imidlertid å utsette saken på ubestemt tid.

I FT-sak 2/16 [Regional planstrategi for Finnmark 2016-2019](#), vedtok fylkestinget blant annet at «Sjømatstrategier for Finnmark» skal rulleres for perioden 2020-2024 og at arbeidet skal starte opp i 2018. Det følger videre at fylkesutvalget er styringsgruppe for planprosessen. Etter ønske fra fylkesordfører er rulleringen av strategiene fremskyndet slik at de kan sluttbehandles i fylkestinget 13.-14. mars 2019, med virkning fra vedtaksdato. I denne forbindelse er det følgelig lagt opp til at dokumentet blir gjeldene for perioden 2019-2024.

I FU-sak 65/18 ble høringsutkastet til Sjømatstrategiene godkjent og dokumentet ble sendt på 6 ukers høring i perioden 17.12.18 – 31.01.19. Fylkeskommunen har mottatt sju innspill i høringsrunden.

Denne saken fremmes for at fylkestinget skal vedta «Sjømatstrategier for Finnmark 2019-2023 – Et hav av kvalitet»

Beskrivelse

Strategidokumentet bygger i all hovedsak på Fiskeri- og havbruksstrategier for Finnmark 2011-2014, men det er gjort noen strukturelle endringer som følge av endret fokus på en mer helhetlig og fremtidsrettet sjømatnæring. Videre har man gjort noen grep for å korte ned dokumentet, noe som i større grad enn tidligere forutsetter at leseren er kjent med de grunnleggende sidene ved sjømatnæringen.

For kommende periode vil begrepet «Sjømatstrategier» brukes i stedet for «Fiskeri- og havbruksstrategier» jf. Regional planstrategier for Finnmark 2016-2019. Sjømat er et fellesbegrep som omfatter all mat som kommer fra dyr og planter som lever i havet, både villfanget og oppdrettet. Det innebærer alle typer fisk, skalldyr, tang og tare, restråstoff og biomarin industri, og så videre. Begrepet brukes konsekvent både nasjonalt og internasjonalt.

Det nye dokumentet har et overordnet mål som ansees dekkende for hele sjømatnæringen. Målet er utvidet slik at den samfunnsmessige betydningen som sjømatnæringen har i Finnmark kommer mer tydelig frem, og dette er viktig med tanke på videre utvikling og endringer i rammebetingelser. Til forskjell fra mange andre næringer er sjømatnæringen basert på marine ressurser som tilhører fellesskapet i Norge. Det er videre lovfestet at formålet med forvaltningen av de villlevende marine ressursene er at de skal sikre ei bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning, og skal medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Likeledes skal akvakulturloven fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten. Det vil derfor være et overordnet mål at sjømatnæringen skal styrke både samfunns- og næringsutviklingen i og for Finnmark.

Strategiene er mellomledet mellom mål og tiltak. En strategi er overordnet og planmessig, og skal legge føringer for hvilke tiltak som skal prioriteres i planperioden. Den skal brukes som

verktøy for å gjøre prioriteringer på en effektiv og systematisk måte. En god strategi bidrar til å sikre likebehandling og helhetlig forvaltning.

Sjømatnæringen er i rask vekst og endring, og for å styrke samfunns- og næringsutviklingen vises det til sentrale styringsmekanismer som politikk, marked- og konkurranse. Disse styringsmekanismene er nærmere beskrevet i det nye strategidokumentet. Strategiene er følgelig formulert i forhold til ønsket retning for en fremtidsrettet sjømatnæring i Finnmark. De fleste strategiene kan følgelig utløse flere ulike tiltak. Noen er mer spesifikke enn andre, mens noen overlapper hverandre. Det er umulig å forutse hvilke fremtidige endringer som kommer, men det skal med bakgrunn i strategidokumentet være grunnlag for å ta gode beslutninger og veivalg.

Strategidokumentet skal gi felles retning for Finnmark fylkeskommune (FFK), kommuner, det regionale partnerskapet (RUP-partnerskapet; regionale beslutningstakere, FOU-aktører, virkemiddelaktører og interesseorganisasjoner), regionale næringsorganisasjoner og næringslivet i Finnmark. Dokumentet er knyttet til det regionale utviklingsprogrammet Fremtidens Finnmark – RUP 2014-2023, og legger således føringer for virkemiddelbruken innen fagfeltet. I tillegg vil dokumentet være relevant i forhold til øvrige regionale og nasjonale virkemiddelordninger og satsinger.

Dokumentet er inndelt i to hoveddeler, som følger av henholdsvis kapittel 3. «Sjømatnæringen – en havnæring» og kapittel 4. «Mål og strategier».

I kapitlet «Sjømatnæringen – en havnæring» gis innblikk i sjømatnæringens overordnede betydning med hensyn til vekst og verdiskaping, fortrinn og muligheter for Finnmark, samt forutsetninger og mekanismer som er styrende for utvikling av sjømatnæringen.

I kapitlet «Mål og strategier» følger overordnet mål, strategier for sjømatnæringen samlet, og strategier som er mest relevant for henholdsvis fiskerinæringen og havbruksnæringen. Avslutningsvis følger måleindikatorer som sier noe om ambisjonsnivå og ønsket resultat. Dokumentet er ikke tiltaksrettet da tiltak skal formuleres i handlingsplanen tilhørende Regionalt utviklingsprogram.

I det nye strategidokumentet er det lagt til måleindikatorer som skal si noe om ambisjonsnivået og ønsket fremtidig resultat. I denne sammenhengen er år 2033 valgt i henhold til fremtidsscenarioer og veikart i det regionale utviklingsprogrammet Fremtidens Finnmark – RUP 2014-2023.

De øvrige endringene som er gjort i dokumentet er basert på dagens status og erfaringer fra oppfølgende arbeid gjennom hele planperioden, samt politiske vedtak som er fattet i forbindelse med fiskeri- og havbruksrelaterte høringsuttalelser. Dette jf. stortingsmeldinger og tilhørende nasjonale endringsforslag som følger under.

Prosess

I forkant av opprinnelig rullering av strategiene, jf. FU-sak 20/16 arrangerte Finnmark fylkeskommune i samarbeid med Vest-Finnmark regionråd en Fiskeri- og havbrukskonferanse i november 2014 med Sjømatstrategier for Finnmark som tema. Konferansen samlet næringsaktører fra hele sjømatnæringa, politikere, fagfolk, interesseorganisasjoner og andre interessenter til debatt og dialog. I denne sammenhengen kom det inn mange nyttige og gode innspill til strategiarbeidet, og ikke minst var det en viktig arena og samlingsplass for gode og viktige debatter om Finnmarks rolle i verdens fremste sjømatnasjon.

Nasjonalt har regjeringa siden 2012 hatt et mer fremtredende fokus på sjømatnæringa, og har fremmet NOU'er (Norges offentlige utredninger) og en rekke sjømatrelaterte meldinger til Stortinget på relativt kort tid. Det vises her til:

- Meld. St. 22 (2012-2013) – Verdens fremste sjømatnasjon
- NOU 2014:16 – Sjømatindustrien
- Meld. St. 10 (2015-2016) – En konkurransekraftig sjømatindustri
- Meld. St. 17 (2015-2015) – Evaluering av forvaltningen av kongekrabbe
- Meld. St. 16 (2014-2015) – Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett
- Meld. St. 20 (2016-2017) – Pliktsystemet for torsketrålere
- Meld. St. 37 (2016-2017) – Tilbaketrekking av Meld. St. 20 (2016-2017) Pliktsystemet for torsketrålere
- NOU 2016:26 – Et fremtidsrettet kvotesystem

I denne forbindelse har det i tillegg vært mange fiskeri- og havbruksrelaterte endringsforslag på høring, og som er behandlet i fylkesutvalg og fylkesting. Disse politiske vedtakene danner i stor grad fundamentet for mål, strategier og måleindikatorer som følger av dokumentet. Det vises videre til at de politiske vedtakene i stor grad vitner om tverrpolitisk enighet i Finnmark.

Ettersom prosessen med rullering er fremskyndet i forhold til tidsplanen i regional planstrategi for Finnmark, har man av ressurs- og kapasitetsmessige hensyn ikke hatt anledning til å ha en større prosess utover det som er nevnt ovenfor samt en offentlig og åpen høringsperiode på 6 uker. Høringsutkastet ble også publisert på fylkeskommunens internetsider for å tilrettelegge for innspill fra flest mulige aktører.

Med bakgrunn i innkommende innspill (vedlegg 4) er det gjort noen justeringer i dokumentet. For at det skal være enklere å se hva som er endret på, er nye strategier, omformuleringer og tillegg i teksten midlertidig merket med blå skrift i strategidokumentet som legges frem for fylkestinget.

Innkommne uttalelser

FFK har mottatt sju høringsuttalelser til Sjømatstrategier for Finnmark 2019-2023 – Et hav av kvalitet fra hhv. Sjømat Norge, Kystverket Troms og Finnmark, Øst-Finnmark Regionråd, Sør-Varanger kommune, Vadsø kommune, Vest-Finnmark Regionråd og Hammerfest kommune. Høringsuttalelsene er nærmere beskrevet og vurdert i vedlegg 4.

Innspill fra Øst-Finnmark regionråd er korte og konkrete. Disse fremkommer i sin helhet i vedlegget. Øvrige innspill er oppsummert med fokus på innspill og merknader.

Vurdering

Fylkesrådmannen er av den oppfatning at det vil være fornuftig å bruke begrepet Sjømatstrategier fremfor Fiskeri- og havbruksstrategier for kommende planperiode. Fylkesrådmannen oppfatter at dette begrepet er mer treffende med tanke på at Finnmark er en betydelig leverandør av norsk sjømat, og at sjømat fra Norge er verdens beste, noe som i tillegg til utvikling av egne merkevarenavn styrker konkurransekraften i markedet.

Den nasjonale sjømatpolitikken er i endring og fylkesrådmannen viser til at strategidokumentet fortsatt vil være et viktig verktøy i videre utvikling av sjømatnæringen i fylket. Politisk er det

allerede tatt stilling til mange sjømatrelaterede endringsforslag, og dette er også forsøkt belyst gjennom rulleringen av strategiene. Det legges også til grunn at det har vært stor tverrpolitisk enighet i de aller fleste sakene, noe som fylkesrådmannen anser som unikt for Finnmark. I 2019 har også Nord-Norge vist at man står støtt sammen i fiskeripolitiske saker og det henvises i denne sammen til fylkesordføreres melding til fylkestinget vedr. felles nordnorsk fiskeripolitisk uttalelse. Dette er en styrke og strategi som vi med fordel kan bygge videre på, og som etter innspill fra høringsrunden er innarbeidet i dokumentet.

Fylkesrådmannen viser til at Sjømatnæringa er, og vil også i fremtiden være en sentral bærebjelke for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i Finnmark. Videre vises det til at sjømatnæringen, til forskjell fra mange andre næringer, har et spesielt samfunnsansvar med tanke på sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Etter fylkesrådmannens oppfatning er imidlertid dette samfunnsansvaret i mindre grad blitt vektlagt i de nasjonale endringsforslagene og i utformingen av den fremtidige sjømatpolitikken.

Fylkesrådmannen mener derfor at det er viktig at Finnmark gjennom et nytt hovedmål understreker at sjømat fortsatt er viktig for både nærings- og samfunnsutviklingen i fylket. Formålet med de nye sjømatstrategiene er følgelig å legge best mulig til rette for at sjømatnæringen i Finnmark kan oppnå merverdier i markedet, som i tillegg til å øke lønnsomheten for enkeltaktører og næringen, også bidrar positivt for samfunnsutviklingen.

Etter fylkesrådmannens oppfatning tar sjømatstrategiene tak i sentrale temaer knyttet til utviklingen av både sjømatnæringen og samfunnet. Dette uten at dokumentet blir for detaljert og beskrivende. Fylkesrådmannen mener videre at det er viktig at fylkeskommunen gjennom sitt strategiske arbeid og politiske påvirkningskraft, er pådriver for å løse de utfordringene og utnytte de mulighetene som sjømatnæringene står overfor i dag, og som er avgjørende for en positiv nærings- og samfunnsutvikling i Finnmark.

Fylkesrådmannen viser videre til at dette er et politisk- og næringsstrategisk dokument, og ikke en rapport som beskriver sjømatnæringen i Finnmark. Høringsprosessen har vært viktig og i stor grad bidratt til å bekrefte at man er på rett spor. Finnmark fylkeskommunen berømmes for et godt, offensivt og ambisiøst strategidokument som utgangspunkt for videre tilrettelegging og utvikling av sjømatnæringa i Finnmark. Det vises også til at det er både viktig og riktig å ha oppdaterte sjømatstrategier.

De aller fleste mottatte innspill ansees å være dekket av strategidokumentet allerede, og en hel rekke innspill er som tiltak å regne. Disse innspillene tas med videre og vil bli nærmere vurdert i arbeidet med utforming av tiltak og handlingsplan, og vil også kunne tas med i saksforberedelse av relevante saker som tas opp til politisk behandling. Videre er det noen innspill som ansees å være underforstått, eksempelvis i forhold til å løse konkrete forvaltningsoppgaver som fylkeskommunen og andre myndigheter er pålagt å utføre.

Det mest omdiskuterte punktet i denne høringsrunden angår hvorvidt dagens forvaltningsregime for kongekrabbe skal stå fast, eller om kvoteområdet skal utvides til å gjelde for hele Finnmark og at fartøy fra Vest-Finnmark også gis adgang. I denne sammenhengen vises det til at man i utformingen av strategiene har basert seg på politisk vedtak, og at et nytt politisk vedtak må legges til grunn for å endre et eventuelt veivalg for fremtiden. Fylkesrådmannen har derfor ikke vurdert å endre på strategien «*Sikre at gjeldende forvaltningsregime for kongekrabbe består, med kvoteregulert lønnsomt kommersielt fiske øst for 26°Ø og desimeringsfiske vest for 26°Ø*». I

denne sammenhengen vises det til vedtak i FU-sak 50/17 (vedlegg 5), hvor nevnte forslag var en del av behandlingen.

Det er også innspill på at det bør legges til grunn et mer nyansert bilde av sjømatnæringen i Finnmark, da det er forskjeller av betydning mellom Øst-Finnmark og Vest-Finnmark som bør framkomme i beskrivelsen. Dette er fylkesrådmannen enig i da det innad i fylket er forskjeller i rammebetingelser som kan forklare ulik næringsstruktur og ulike utviklingstrekk etc. Årsakene til ulikheter er ofte sammensatt av flere faktorer, og teksten i strategiene som viser til utviklingen av sjømatnæringen i Finnmark ref. kap 3.1 og 3.4.7 er følgelig justert slik at eksempler på slike forskjeller fremkommer.

Fylkesrådmannen er av den oppfatning at strategidokumentet er blitt enda bedre etter innarbeiding av en rekke innspill, og mener dokumentet er et solid verktøy for videre utvikling av både sjømatnæringa og sjømatpolitikken.

Sjømatnæringa er et viktig satsingsområde også for Troms fylke, og det vises til at det opp gjennom årene har vært et tett samarbeid i viktige sjømatrelaterte saker som har vært til politiske behandling. Foruten enkelte forskjeller i forskriftsfestede rammebetingelser hovedsakelig knyttet til kystfisket, er fylkene relativt omforent politisk. Det vises videre til at Finnmark og Troms også har etablert et nært og funksjonelt samarbeid innen akvakulturforvaltningen, dette gjennom en samarbeidsavtale inngått i 2016. Samarbeidet har i stor grad utviklet seg til også å gjelde felles utviklingstiltak rettet mot næringsliv, FoU- og kompetansemiljø.

Etter fylkessammenslåingen 1.1.2020 vil Sjømatstrategiene være et godt faglig og strategisk utgangspunkt og hjelpemiddel for det nye fylket Troms og Finnmark når det i årene som kommer skal tas strategiske grep og viktige avgjørelser som vil påvirke sjømatnæringa. Med mindre justeringer kan det potensielt også hensynta det geografiske området Troms.

Vi er innen i en tid med stort nasjonalt fokus på vekst og verdiskaping i sjømatnæringa med tilhørende forslag om endringer av rammebetingelser, som for eksempel «Et fremtidsrettet kvotesystem». Strategidokumentet er godt forankret i det geografiske området Finnmark, og det ansees viktig å utnytte Sjømatstrategiene for Finnmark som et verktøy til å styre og påvirke fremtidig utvikling. Med bakgrunn i overnevnte tilråder fylkesrådmannen at «Sjømatstrategiene for Finnmark 2019-2023 – Et hav av kvalitet» vedtas.